

insjö fisket

17 DEC. 1976

NUMMER 5-6 1976

1937 - 1977

Svenska Insjöfiskarens Centralförbund

40 år

insjö fisket

Organ för
Svenska Insjöfiskarenas
organisationer
Adress: Fiskhallsvägen 16—18,
121 73 Johanneshov.
T. f. ansv. utgivare **U. Widen**
Telefon 08-91 55 04
Bostad 0753-814 76
Tryckeriet 019-13 71 00
Prenumerationspris
10.— kr. per helår
Lösnummer 1:50
Använd postgiro 29 29 87-5
Insjöfiskarena,
121 73 Johanneshov

Läs i detta nummer:	sid
Förslag om stöd till insjöfisket	3
Yrkesfiskarens redaktör	4
Från myndigheterna	4
Pressrevyn	6
Ett reviderat ålprogram	8
Siklöjebeståndets växlingar i Vänern	12
Fisken — mat åt miljoner	13
A-kassan informerar	16
Efterlysning på märkt Vänerlax	17
Ljusterfiske på Vättern	18
7 300 yrkesfiskare medlemmar i riksförbundet	20
Vänerstadgan igen — inga större protester	23
Yrkesfiske och fiskerinäring i finska insjövattnen	25
Ökade levnadskostnader avdragsgilla	30
Sveriges äldsta fiskeriförening 75 år	32
Sista numret av Insjöfisket	36

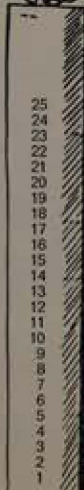
Medlemmar anslutna till SIC
Vänerns Fiskareförbund
med underavdelningar
Hjälmarens Fiskareförbund
med underavdelningar

Quintus Tryckeri AB — Örebro 1976

Mälarens Fiskareförbund
med underavdelningar
Vätterns Fiskareförbund
med underavdelningar
Vätterns Allmänna
Fiskareförbund med under-
avdelningar
Norrbottens Inlandsfiskare
med underavdelningar
Skånes Insjöfiskareförening
Ringsjöns Yrkesfiskareförening
Roxens Fiskeriförening
Glans Fiskeriförening
Storsjöns Centrala Fiskevårds-
förening
Kungsörs Fiskevårdsförening
Yngaren & Mäskarens Fiske-
vårdsförening
Boxholms Bruks AB
Arboga Fiskevårdsförening
Transtrands Fiskevårdsförening
Asnens Fiskerättsägares Förening

Prenumerations- barometer för 1976 "Insjöfisket"

Glans FF
Skånes FF
Södermanlands läns FF
Kungsörs FVF
Roxens FF
Yngaren- & Mäskarens FVF
Vätterns Östra FF
Blackens FF
Motålaortens FF
Visingsö FF
Västerås FF

Insjöfisket nr 5—6 1976

Förslag om stöd till insjöfisket

Rubriken skall inte tolkas så att det är något bidrag på gång till denna tidskrift. Det är för övrigt sista numret av tidningen ni nu läser. Information om nedläggningen och skälen till denna återfinns på sista sidan.

Överskriften syftar i stället på ett förslag om stödåtgärder till det yrkesmässiga insjöfisket, vilket översänts till regeringen under senare hälften av november från Jordbruksnämnden.

I korthet innebär förslaget följande. Ett totalbelopp på 850 000 kronor ställs till förfogande för budgetåret 1976/77. Medlen fördelas regionalt i förhållande till antalet yrkesfiskare inom respektive län. Stöd skall dels kunna utgå i form av pristillägg på ett flertal fiskslag till enskilda fiskare, vilka uppfyller vissa krav och dels till kollektiva stödåtgärder, utformade så att flera fiskare gemensamt blir delaktiga av dem.

Regionalt skall lantbruksnämnderna administrera stödet och i samråd med representanter för yrkesfiskarena inkomma till Jordbruksnämnden med förslag till åtgärder som bör vidtas för att förbättra lönsamheten inom det yrkesmässiga insjöfisket. Lantbruksnämnderna skall, sedan Jordbruksnämnden fattat sitt beslut, ansvara för att åtgärderna genomförs.

Förslaget kommer i sin helhet att återges i tidningen YRKESFISKAREN så snart ett regeringsbeslut föreligger. Någon orsak att avvisa förslaget bör inte föreligga från statsmakternas sida. Företrädare för SIC har vid ett flertal tillfällen under utredningens gång beretts möjligheter att lämna synpunkter på hur stödet lämpligen bör utformas. Jordbruksnämnden har varit synnerligen lyhörd och har därför kunnat lägga fram ett förslag i samförstånd med centralförbundet.

Vi är väl medvetna om svårigheterna att få till stånd stödåtgärder som blir helt rättvisa för hela yrkesfiskarkåren. Fiskets inriktning och avsättningsförhållande skiftar som bekant kraftigt mellan olika delar av landet och även inom samma region och sjö. Men med de relativt vida ramar som föreslagits för nyttjandet av stödbeloppet kan stor hänsyn tas till varierande lokala förhållanden och behov inom näringen.

Det är mycket viktigt vid kommande samråd att fiskarena själva och deras lokala organisation bidrar med konstruktiva förslag på hur medlen bör nyttjas. Vår målsättning måste vara att få ett permanent årligt stöd i framtiden. Låt oss tillsammans väl förvalta det bidrag som vi väntat på i 40 år.

UW

insjö fisket

Organ för
Svenska Insjöfiskarenas
organisationer
Adress: Fiskhallsvägen 16—18,
121 73 Johanneshov.
T. f. ansv. utgivare **U. Widén**
Telefon 08-91 55 04
Bostad 0753-814 76
Tryckeriet 019-13 71 00
Prenumerationspris
10,— kr. per helår
Lösnummer 1:50
Använd postgiro 29 29 87-5
Insjöfiskarena,
121 73 Johanneshov

Läs i detta nummer:	sid
Förslag om stöd till insjöfisket	3
Yrkesfiskarens redaktör	4
Från myndigheterna	4
Pressrevyn	6
Ett reviderat ålprogram	8
Siklöjebeståndets växlingar i Vänern	12
Fiaken — mat åt miljoner	13
A-kassan informerar	16
Efterlysning på märkt Vänerlax	17
Ljusterfiske på Vättern	18
7 300 yrkesfiskare medlemmar i riks- förbundet	20
Vänerstadgan igen — inga större protester	23
Yrkesfiske och fiskerinäring i finska insjövatten	25
Ökade levnadskostnader avdrags- gilla	30
Sveriges äldsta fiskeriförening 75 år	32
Sista numret av Insjöfisket	36

Medlemmar anslutna till SIC
Vänerns Fiskareförbund
med underavdelningar
Hjälmarens Fiskareförbund
med underavdelningar

Quintus Tryckeri AB — Örebro 1976

Mälarens Fiskareförbund
med underavdelningar
Vätterns Fiskareförbund
med underavdelningar
Vätterns Allmänna
Fiskareförbund med under-
avdelningar
Norrbottens Inlandsfiskare
med underavdelningar
Skånes Insjöfiskareförening
Ringsjöns Yrkesfiskareförening
Roxens Fiskeriförening
Glans Fiskeriförening
Storsjöns Centrala Fiskevårds-
förening
Kungsörs Fiskevårdsförening
Yngaren & Mäskarens Fiske-
vårdsförening
Boxholms Bruks AB
Arboga Fiskevårdsförening
Transtrands Fiskevårdsförening
Asnens Fiskerättsägares Förening

Prenumerations- barometer för 1976 "Insjöfisket"

Glans FF
Skånes FF
Södermanlands läns FF
Kungeörs FVF
Roxens FF
Yngaren- & Mäskarens FVF
Vätterns Östra FF
Bläckens FF
Motålaortens FF
Visingsö FF
Västerås FF

Insjöfisket nr 5—6 1976

Förslag om stöd till insjöfisket

Rubriken skall inte tolkas så att det är något bidrag på gång till denna tidskrift. Det är för övrigt sista numret av tidningen ni nu läser. Information om nedläggningen och skälen till denna återfinns på sista sidan.

Överskriften syftar i stället på ett förslag om stödåtgärder till det yrkesmässiga insjöfisket, vilket översänts till regeringen under senare hälften av november från Jordbruksnämnden.

I korthet innebär förslaget följande. Ett totalbelopp på 850 000 kronor ställs till förfogande för budgetåret 1976/77. Medlen fördelas regionalt i förhållande till antalet yrkesfiskare inom respektive län. Stöd skall dels kunna utgå i form av pristillägg på ett flertal fiskslag till enskilda fiskare, vilka uppfyller vissa krav och dels till kollektiva stödåtgärder, utformade så att flera fiskare gemensamt blir delaktiga av dem.

Regionalt skall lantbruksnämnderna administrera stödet och i samråd med representanter för yrkesfiskarena inkomma till Jordbruksnämnden med förslag till åtgärder som bör vidtas för att förbättra lönsamheten inom det yrkesmässiga insjöfisket. Lantbruksnämnderna skall, sedan Jordbruksnämnden fattat sitt beslut, ansvara för att åtgärderna genomförs.

Förslaget kommer i sin helhet att återges i tidningen YRKESFISKAREN så snart ett regeringsbeslut föreligger. Någon orsak att avvisa förslaget bör inte föreligga från statsmakternas sida. Företrädare för SIC har vid ett flertal tillfällen under utredningens gång beretts möjligheter att lämna synpunkter på hur stödet lämpligen bör utformas. Jordbruksnämnden har varit synnerligen lyhörd och har därför kunnat lägga fram ett förslag i samförstånd med centralförbundet.

Vi är väl medvetna om svårigheterna att få till stånd stödåtgärder som blir helt rättvisa för hela yrkesfiskarkåren. Fiskets inriktning och avsättningsförhållande skiftar som bekant kraftigt mellan olika delar av landet och även inom samma region och sjö. Men med de relativt vida ramar som föreslagits för nyttjandet av stödbeloppet kan stor hänsyn tas till varierande lokala förhållanden och behov inom näringen.

Det är mycket viktigt vid kommande samråd att fiskarena själva och deras lokala organisation bidrar med konstruktiva förslag på hur medlen bör nyttjas. Vår målsättning måste vara att få ett permanent årligt stöd i framtiden. Låt oss tillsammans väl förvalta det bidrag som vi väntat på i 40 år.

UW

DEN NYA TIDNINGEN YRKESFISKARENS REDAKTÖR

Björn Beckman (bilden) har anställts som redaktör för den

gemensamma tidningen som skall utkomma fr o m januari 1977. Björn har tidigare varit verksam som förbundssekreterare hos Västskustfiskarens Centralförbund.

Insjöfisket önskar honom lycka till med redaktörssysslan.

Anm.

SIC styrelse har beslutat att lägga ned Insjöfisket i och med utgången av detta år. Se närmare information på sista sidan.

§

FRÅN MYNDIGHETERNA

Alla förvärvsarbetande skyddas genom arbetsskadeförsäkringen

Arbetsskadeförsäkringen bör också omfatta egenföretagare och uppdragstagare, föreslår yrkesskadeförsäkringskommittén i sitt sista delbetänkande som nu lagts fram. Vidare föreslås att de olika bestämmelserna om ersättning vid personskada under militärtjänstgöring m m församman i en gemensam lag.

De förslag som yrkesskadeförsäkringskommittén lade fram i betänkandet Ersättning vid arbetsskada (SOU 1975:84) har legat till grund för lagen om arbetsskadeförsäkring, som träder i kraft den 1 juli 1977.

I det här sista delbetänkandet behandlas de återstående utredningsuppgifterna, som gäller egenföretagares tillhörighet till arbetsskadeförsäkringen och frivillig försäkring, frågan hur man skall göra

med äldre skadefall när den nya lagstiftningen införs samt översyn av militärsättningslagen m m och krigsförsäkringen för sjöman.

ALLA FÖRVÄRSARBETANDE SKYDDAS

Kommittén anser att alla som förvärvsarbetar bör få skydd vid arbetsskada, inte bara genom den allmänna försäkringen utan också genom arbetsskadeförsäkringen.

Därför föreslås att egenföretagare och uppdragstagare också skall omfattas av försäkringen. I princip skall anslutningen vara obligatorisk men det skall finnas möjlighet till undantagande.

KOPPLING MED ATP

Kopplingen mellan arbetsskadeförsäkringen och ATP bör vara fast, anser kommittén. Ett undantagande från ATP skall gälla också för arbetsskadeförsäkringen. Det skall inte finnas möjlighet till självständigt utträde från arbetsskadeförsäkringen.

Försäkringen finansieras för egenföretagarnas del genom egenavgifter. För uppdragstagarna får uppdragsgivaren stå för avgiften.

De nya reglerna föreslås gälla från den 1 juli 1977, dvs samma dag som den nya arbetsskadeförsäkringslagen börjar gälla.

FRIVILLIG YRKESKADEFÖRSÄKRING

Den frivilliga yrkesskadeförsäkringen sägs ha förlorat mycket av sin tidigare betydelse genom den allmänna försäkringens utbyggnad och den nya arbetsskadeförsäkringen. Kommittén föreslås därför att frivillig yrkesskadeförsäkring inte skall meddelas efter den 30 juni 1977.

INVALIDITETSBEDÖMNING

Invaliditetsbedömningen i den nya lagen kommer genom hänvisning till lagen om arbetsskadeförsäkring att anknyta till de principer som gäller inom den allmänna försäkringen. Det blir således den faktiska nedsättningen i den skadades förmåga att arbeta som bestämmer livräntans storlek.

Livräntan skall enligt förslaget kunna ersätta årlig inkomstförlust upp till sju och ett halvt basbelopp mot fem basbelopp. Samordningen med den allmänna pensioneringen skall vara densamma som inom arbetsskadeförsäkringen.

ADMINISTRATION

I likhet med vad som skall gälla inom arbetsskadeförsäkringen föreslås administrationen flyttad från riksförsäkringsverket till försäkringskassorna.

Kontakten med myndigheter underlättas på så sätt för den enskilde genom att han kan vända sig till en myndighet på sin hemort. Eftersom de materiella reglerna är så lika anser man att en decentralisering inte kommer att medföra några större svårigheter för kassorna.

ÄLDRE SKADEFALL

Kommittén föreslås en uppräknig av äldre livräntor. Livräntor som grundar sig på låga invaliditetsgrader skall emellertid inte omfattas av uppräknigen eftersom skador med långmedicinsk invaliditet mycket sällan bedöms medföra inkomstförlust.

Gränsen för att omfattas av uppräknigen föreslås — i likhet med vad som gällt vid vissa andra statliga ersättningsanordningar under senare tid — bli satt till 25 procents invaliditet.

Uppräkning föreslås ske med 20 procent om skadan har inträffat 1954 eller tidigare, med 20 procent om skadan inträffat något av åren 1955—1967 och med 10 procent om skadan inträffat under tiden 1 januari 1968—30 juni 1977.

Om den procentuella uppräkningsingen inte leder till förhöjning med 500 kr, föreslås kommittén att livräntan ändå räknas upp med detta belopp.

Kommitténs förslag vad gäller de äldre skadefallen har sammanförts i förslag till lag om uppräknings av yrkesskadelivräntor m m och förslag till lag om uppräknings av yrkesskadelivräntor som utgår av statsmedel m m. Lagarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1977.

Anm.

Den nuvarande frivilliga yrkesskadeförsäkringen som har tecknats bl a för insjöfiskare kommer alltså att upphöra efter den 30 juni 1977.

Pressrevyn

SKA KRÄFTAN GE OSS BÄTTRE FISKEVATTEN?

Kan fisket i Ligga-, Messaure-, och Porsinmagasinen i Luleälven förbättras genom inplantering av kräftor?

NY "FISKERIMINISTER"

Efter riksdagsvalet i september fick Sverige en ny jordbruks- och fiskeriminister, nämligen Anders Dahlgren. Dahlgren föddes 1925 i Östra Ed, Kalmar län. Efter genomgången folkhögskola i Lunnevad och lantmannaskola i Gamleby blev Dahlgren lantbrukare i Bäckaskog. Han blev riksdagsman 1961 och är ledamot i trafikutskottet, suppleant i riksdagens förvaltningsstyrelse, ledamot i statens vägverks styrelse, i fritidsbåtsutredningen, skogsutredningen och i den sk decentraliseringsutredningen.

Det här är en av de åtgärder som kraftindustrin ämnar satsa på under de närmaste fem åren för att förbättra fiskemöjligheterna i kraftverksmagasinen.

Totalt har Vattenfall och övrig kraftindustri beslutat anslå fem

miljoner kronor på extrainsatserna.

Arbetet med de fiskefrämjande åtgärderna börjar redan i sommar och ska ske i samarbete med fiskeristyrelsen.

Olika delprojekt ska utföras. Man ska bl. a. noggrannt studera tekniken vid fiskutsättning och hur resultatet påverkas av den utsatta fiskens storlek. Olika nya redskapstyper ska prövas.

Man ska också studera vad som sker med de näringsdjur — bl. a. mysis, en sötvattensräka som man sedan tio år planterat in i de reglerade sjöarna.

Räkan ersätter de tidigare bottendjuret som försvunnit på grund av regleringen, och fungerar alltså som ny föda för fisken. Ett annat sätt att förbättra fisket kan vara det försök med att inplantera kräftor, som nu ingår i femårsplanen.

KOKTVANG PÅ FANGSTPLATS HEJDAR KRÄFTPEST

Genom bestämmelser om att kräftor skall kokas på fångstplatsen skulle man kunna utrota kräftpesten helt på fem år.

Det hävdar professor Torgny Unestam i Uppsala, som studerat kräftpestens utbredning.

Kräftpest sprids när människor tar kräftor i smittade vatten och sätter dem i sumpar i friska vatten. Det skulle alltså kunna förhindras genom koktvång på fångstplatsen.

Någon kräftpest har i år inte konstaterats i t. ex. Uppsala län. Men bara tio mil från Uppsala — i Dalarna — har pest upptäckts, och man befarar nu att folk ska ta över kräftor från de smittade vatten.

KALKPULVER BOTAR SURASJÖAR

Magnesiumkalk är ett helt nytt "vapen" med långtidseffekt, som bl. a. naturvårdare hoppas skall motverka försurningen av jordar och sjöar. Den första anläggningen i Sverige för nedmalning av dolomitmarmor, innehåller kalk och magnesium till ett finfördelat pulver, har just börjat byggas i Glanshammar utanför Örebro. Ernström Mineral investerar 8 miljoner kronor på den nya anläggningen, som blir helautomatiserad och ger ett tiotal personer sysselsättning.

Försök har inletts i Bergslagen, med dess många av svavelnedfall försurade och döende sjöar att med tillsättande av magnesiumkalk höja sjöarnas pH-värde. Magnesiumkalken har högre syraneutraliserande effekt än vanlig kalk. Försöket har ägt rum i Sirsjön vid Hasselfors några mil från Örebro. pH-värdet i Sirsjön har efter fem månader stigit från 4 till 6,5, vilket åter ger fisken goda reproduktionsmöjligheter.

Under fem år skall satsas totalt 50 miljoner kronor på försökskalkning av sjöar i Sverige för att få bättre pH-värde, har regeringen bestämt.

Det behövs emellertid knappast några försök, eftersom metoder redan finns klara, säger naturvårdsdirektör Hallberg. Det är i stället väldigt angeläget att vi snabbt kommer i gång så att väsentliga sjöar kan räddas från att dö. Vi hoppas också få en del pengar till sjökalkningen genom AMS.

— Om pH-värdet i sjöarna höjs, räknar vi dessutom med en viss fällning av kvicksilver så att kvicksilversvartlistade sjöar åter

kan frias, säger naturvårdsdirektör Hallberg.

Tillsatsen av inte bara kalk utan även magnesium väntas ha en gynnsam effekt på både sjöar och s. k. lätta jordar. Beträffande jordarna har försök gjorts vid Ultuna.

Dolomit har brutits i Glanshammar för olika ändamål sedan 1967, då gruvan öppnades och var den enda i Europa. Dolomit, d.v.s. marmorn, användes i många olika sammanhang, bl. a. inom byggbranschen, inom kemisk-tekniska industrin och vid mattillverkning för att ta några exempel. Vad man hittat nu är ytterligare ett användningsområde.

SILLROM KAN BLI POTENSMEDEL

Svensk sillrom kan bli potensmedel i Japan. Ett fiskeexportföretag i Skillinge i Skåne väntar på besked

från japanska inköpare, som redan nu köper tonvis med sillrom från Island. Sedan flera år säljs också malda svenska renhorn som potensmedel till Japan. Blir affären av är det en lyckträff för exportören i Skåne som annars kastar bort rommen ifråga. Det kan också bli nya jobb. Man måste anställa sorterare eftersom japanerna bara vill ha finkalibriga romkorn. Gamla fiskare i Skillingetrakten brukar påstå att sillrom är bra för hälsan. Huruvida den ökar potensen är något som bara japanerna tycks kunna svara på.

GLÖM EJ

betala prenumerationsavgiften för YRKESFISKAREN före den 15 januari 1977.

Läs vad som står på sista sidan!

ETT REVIDERAT ÅLPROGRAM

av professor Gunnar Svärdson

Efter vad som framkommit på senare tid, bl a vid det internationella ålsymposiet i Helsingfors den 9—11 juni 1976, kan konturerna av

ett nytt svenskt ålprogram skisseras.

Det europeiska ålprogram, som rekommenderades i Helsingfors,

lägger huvudvikten vid statistik (total statistik och fångst per ansträngning), åldersbestämningar, mortalitetsberäkningar, d v s data för att bedöma exploateringsgraden, vid konstant rekrytering, för att undvika ekonomisk överfiskning. Bakgrunden är att den producerande vattenytan vid kusten eller i insjöar i Västeuropa är begränsad och i hög grad tagen i anspråk. Det gäller med andra ord att höja eller bibehålla produktionen inom en redan given ram.

Vid sidan av detta finns ett stort europeiskt intresse för konsumtionsodling av ål i varmt vatten. Alla tekniska och andra omständigheter som kan bidra till en mer rationell sådan ålodling blir därmed prioriterade ur forskningssynpunkt.

Bägge dessa grenar av ålforskningen får, enligt min uppfattning, en något annorlunda framtoning ur svensk synpunkt. Vår situation utmärks av att vi har en fallande trend i stället av glasål till västkust och Östersjön. Dessutom framtränger de yttersta glasålarna ej längre i Östersjön än gränsen Skåne/Blekinge varefter en långsam geografisk spridning av tillväxande gulål sker inom hela Östersjösänkan med alla däri mynnande vattendrag. Detta innebär att import av glasål eller ålungar samt en mer rationell fördelning av tillgängliga resurser måste bli mycket mer betydelsefull i svensk ålfiskevärd än på andra håll. Därtill kommer den extra form av hushållning som innebär, att ål och kräfta av ekonomiska skäl bör fördelas på skilda vattendrag.

Vad ålodlingen beträffar, är det viktigt att påpeka att ålhanar nor-

malt når cirka 40 cm och omkring 150 gram medan honorna når 60—70 cm och en medelvikt på ungefär 600 gram, d v s i runt tal är varje hona i vikt likvärdig med fyra hanar. I Sverige är avsättning av hanar på konsumtionsmarknaden begränsad medan förhållandena är annorlunda i utlandet. I Japan t ex är normalstorleken på ålen vid konsumtion 150—200 gram (D. Forrest, 1976, Eelcapture Culture, Processing and Marketing, Fish. Books Ltd).

I Japan består utbytet vid ålodlingen i dammar av cirka 95 procent hanar, en siffra som gäller både europeisk och japansk ål (Forrest 1976). Man söker med könshormoner åstadkomma en högre procent honor. De odlingsförsök i varmvatten som rapporterades vid ålsymposiet i Helsingfors (t ex Descamps et al) antyder att de europeiska erfarenheterna går åt samma håll, vad mängden hanar beträffar. Descamps et al erhöi t ex 75 % hanar.

I naturen tycks honorna däremot överväga, inom hela Östresjösänkan finns t ex nästan bara honliga ålar. Längs svenska sydvästkusten tycks antalet honor ha ökat under senare decennier och vid symposiet berättades om dominans av honor från Danmark, tyska bukten samt Holland. Hanarna uppträder bara lokalt i större mängder.

Man har sedan gammalt antagit att honorna skulle visa större tendens att uppsöka sötvatten. Man vet dock att hanar förekommer i sötvatten och från USA omtalades vid Helsingfors-symposiet att i de sydligare delarna av den amerikanska ålens utbredningsområde hanarna går upp i rinnande vatten medan honorna stannar vid kusten.

Längre mot norr finns bara honor, både i sött och salt vatten (Edel).

Med utgångspunkt från den olika geografiska utbredningen av ålens bägge kön samt histologiska undersökningar på gonadernas utveckling har D'Ancona i flera skrifter utvecklat tanken att könsbestämningen hos ål delvis bestäms av omvärldsfaktorer. Stor beståndstäthet skulle då medverka till en utveckling av ålens gonader i hanlig riktning. Detta tycks ju stämma med resultaten från ålodling i Japan och i varmvatten.

Vid symposiet framlades i korthet en alternativ hypotes (Svärdson) som betraktar könsens olika utbredning som en genetisk anpassning till maximalt utnyttjande av uppväxtområdets näringstillgångar. Detta fordrar olika beteenden, varvid bl a revirhävande och aggression blir olika utvecklade hos de bägge könen. Den stress som odling i trånga utrymmen åstadkommer hos ålarna kan därmed skapa differentiell mortalitet hos hanar och honor. Enligt denna hypotes uppstår hanöverskottet vid odling genom att honorna har en högre dödlighet.

Från svensk synpunkt har ålodlingen i varmvatten sitt största intresse som "försträckning" av glasål till ett gulålstadium, där dödligheten i naturen, efter utplantering, kan förväntas vara betydligt lägre. Men efter vad man nu vet kommer därmed könskvoten att sannolikt påverkas på ett sätt som väsentligt sänker utplanteringsvärdet av de "försträckta" ålungarna. En sådan ålodling kan knappast motiveras.

Vid Helsingfors-symposiet framkom nya resultat (Passakas) som bekräftar att ålen har en cytolo-

giskt igenkännbar könskromosom. Antalet kromosomer är 38 och honan är heteromorfisk, d v s ZW, medan hanen är ZZ. Det bör därför vara möjligt att klarlägga om D'Anconas hypotes är riktig eller ej.

Efter denna mer allmänna genomgång kan huvudlinjerna i ett svenskt ålprogram, omfattande både fiskevård och forskning, anges på följande sätt:

- 1) Det är angeläget att den naturliga invandringen till svenska västkusten och Östersjön regleras och klarläggs ytterligare. Detta kan ske genom pelagiska fisken, inventering av smärre vattendrag, där överskott av glasål kan uppkomma (i relation till uppströms ligande försurade sjöyta), fortsatt registrering av den årliga uppvandringen vid fasta ålyngelstationer samt uppföljning av antydningarna våren 1976 att glasål i viss mån ansamlas vid Barsebäck (Westerberg).
- 2) Ett organ skapas inom fiskeristyrelsen, som samordnar insamling, försäljning och distribution av glasål och ålungar från in- och utland samt även omhändertar överflyttningar av gulål från västkust till östersjökusten. Detta organ gör också stora utsättningar av glasål eller ålungar i Östersjön vartannat eller vart tredje år. (Detta för att via åldersbestämningar möjliggöra en kontroll av resultaten.)
- 3) Administrativt görs en genomgång av vattendomar och en analys av andra formella hin-

der för en mer rörlig politik beträffande hushållning med ålungar i förhållande till väst- och ostkust, försurning, krafter m. m.

- 4) Arligt material insamlas från fasta stationer längs kusten (gulål) samt av uppvandrande ungar vid ålyngelsamlarna för laboratorieundersökning av ålder och kön. Därmed kontrolleras naturliga trender i uppvandring samt resultatet av utsättningar i Östersjön, som torde bli den viktigaste framtida fiskevårdsåtgärden.
- 5) Överlevnaden av ålungar bör självfallet vara högre än av glasål, och högre ju större och äldre ungarna är. Från Polen rapporterades vid symposiet (Ciepielewski) en genomsnittlig överlevnad från ålyngel till fångstbar blankål på 6 % och i sjöar i masurenska träskan 8 %. Detta yngel var dels glasål, dels ett eller två år äldre ungar. Å andra sidan räknades ej hanarna, som legalt ej kan fångas i Polen (!). Äldre svenska undersökningar från Aneboda visar förvånande hög överlevnad på importerad glasål ehuru någon siffra ej kan ges. Som en följd av hårt fiske på ogräsfisk i Bondsjön och Ivösjön visade det naturligt ditkomna ålynglet en starkt förbättrad överlevnad och troligen även tillväxt (Svärdson, Inf. Sötvattenslaboratoriet 6/1970). Man kan alltså förbättra lönsamheten av gjorda ålinsättningar genom att hålla efter konkurrerande fiskarter. Ett program där dessa fiskevårdande åtgärder provas mer ingående bör startas. Man bör sträva

efter en låg besättning vid utplanteringar av ål för att utnyttja materialet på bästa sätt.

- 6) Vid symposiet presenterades norska märkningsförsök på gulål, som gett återfynd efter flera år (Gundersen). Detta innebär ett stort framsteg, eftersom gulålets rörlighet är föga känd men av praktisk betydelse (jmf den mångåriga spridningen norrut inom Östersjön). Ny teknik med nos-taggnig kan kanske också möjliggöra ökad gulålmärkning. Blankål kan märkas med nuvarande teknik och därmed kan lokala vandringsstörningar (vid utsläpp, varmvatten etc) studeras. Vårutvandring av blankål är känd från Sverige men rapporterades vid symposiet även från Polen och Kanada och diskuteras. Det tycks som om de gör ett uppehåll på några månader när de når havet. Detta kan bero på deras temperaturreaktion (Westin och Nyman) eller på de ljusa sommarnätterna kring midsommar [(jmf reaktionen vid fullmåne) (Lindroth)] eller på andra faktorer. Teoretiskt och praktiskt är problemet av intresse och bör studeras med nya märkningar.
- 7) Ålens navigering är främst av teoretiskt intresse men kan även få praktisk betydelse. Den metod som är mest lovande för sådana studier är telemetri med ultraljudsändare. CDL bekostar ett svenskt projekt (Westerberg), vars resultat diskuteras vid symposiet, och jämfördes med andra forskares rön. Det är angeläget att dessa undersökningar fortsätter.

- 8) Alens sjukdomar, både under naturliga och artificiella förhållanden måste bevakas. Risken för introduktion av främmande sjukdomsalstrare vid import från Frankrike, England o s v bör beaktas, samt utvecklingen av rödsjuka och blomkålsjuka studeras i och för eventuella motåtgärder.
  - 9) Möjligheterna att avgöra vilken av de två hypoteserna om ålens könsbestämning som är den riktiga bör prövas. Sedan många år tillbaka bedrivs kromosomundersökningar på fisk, med modern teknik, vid Uppsala Universitets genetiska institution i Ultuna under professor A. Nygrens ledning.
- Det förefaller naturligt att de olika delprogrammen inom ålforskning drivs av:
1. Havsfiskelaboratoriet (utom vad gäller den rutinemässiga registreringen av ålyngelsam-larnas årsfångster)
  2. Fiskeristyrelsens administrativa delar, t ex efter 1 juli 1977, av en grupp fiskerikonsulenter
  3. Fiskeristyrelsens byråorganisation
  4. Sötvattenslaboratoriet
  5. Lokalt genom intendent och konsulenter
  6. Sötvattenslaboratoriet och Älvkarleby laxodlingsanstalt
  7. Håkan Westerberg vid Göteborgs Universitets oceanografiska institution
  8. SVA och LFI vad gäller sjukdomar på ål i resp naturliga vatten samt under odlingsförhållanden
  9. Professor A. Nygren och medarbetare vid Uppsala Universitets genetiska institution.

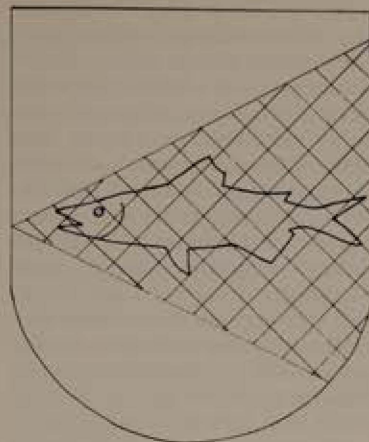
Denna skiss till ett reviderat ålprogram utsänds underhand till olika ålintressenter i och för kommentarer och tillägg.

SIKLÖJEBESTÅNDETS VÄXLINGAR I VÄNERN

Sillen har under historisk tid med vissa mellanrum förekommit i mycket stor mängd i havet — man talar om s k sillperioder. Även siklöjan (silen) i Vänern har under olika tider varierat högst avsevärt i förekomst.

Erik Fernow berättar på 1770-talet om att "siklöjefisket några år å rad fordom hafva slagit fel". För

att fisket åter skulle bli bra i Vänern offrade fiskarbefolkningen en silverlöja till Visnums-Kils kyrka. Långt senare när prosten Axel Noren i början av 1700-talet blev ortens präst bortbyttes silverlöjan mot en psalmbok. Prästen tyckte att fiskarna var vidskepliga. Att silverlöjan bortbyttes ogillades av ortsbefolkningen och sockenstämman bestämde att prosten skulle

Silverlöjan finns i Visnums-Kils vapen

skaffa tillbaka löjan. Så skedde ej vilket måste ha förargat fiskarbefolkningen.

I detta sammanhang kan nämnas att vid revfiske efter ål i Vänern (vanligt på 40-talet och tidigare) användes siklöja till agn och denna delades då i tre delar. Mittbiten ansågs av fiskarna på Källandsö som mindre begärlig för ålen och kastades bort och kallades för "psalmboka". Sannolikt är denna benämning en kvarleva från den tid fiskarbefolkningen var missnöjda med prosten i Visnums-Kil, vilket bytte bort deras offergåva och klenod mot en psalmbok.

FISKEN — MAT ÅT MILJONER

I den heta debatten om hur världens alla svältande skall kunna få

Under 1800-talet observerades att goda siklöjeår också ofta var goda laxår. Laxfisket var särskilt bra ungefär vart 10:de eller vissa hävdade vart 20:de år.

Runt 1860 ska det ha funnits gott om siklöja i Vänern medan den minskade mycket på 1880-talet men ökade sedan igen. De sista åren på 1890-talet skall det ha varit mycket lite med unga siklöjor (s k guppa). Detta resulterade i ett mycket dåligt fiske efter vuxna siklöjor i början av 1900-talet. Det berättas att man inte ens fick till agn något år. Åren 1916-17 var goda siklöjeår. Detsamma gäller något år i slutet av 20-talet, då särskilt unga siklöjor fanns i enorma mängder. Fiskare på Källandsö berättar att det var så mycket fisk att en viss mängd flöt upp döda till ytan. Eftersom fisken var mager antog fiskarna att de hade dött av svält.

I Kinnevikens har observerats att notfisket efter siklöja slog fel under somrar med lite västvindar. Vid västvindar väller ofta kallt bottenvatten upp alldeles invid Kinnevikens västra kust. Siklöjan som trivs i kallt vatten vandrar då in mot stranden och kan tas med not.

I dag har notfisket praktiskt tagit upphört och siklöjan fångas i stället med storryssjor, silskötar och trål.

B. A.

livsmedel har fiskets möjligheter i stor utsträckning glömts bort.

Ändå är fisken proteinrik — och det är ju bristen på protein som gör att också invånare i länder som har tillräckligt med exempelvis ris lider av felnäring.

Faktum är att just fisket kan ge avsevärda bidrag till världsförsörjningen. I de svenska fiskarnas fångstområden är visserligen diskussionen inriktad på hur man skall hindra utfiskning av olika värdefulla fiskarter, men i andra delar av världen är situationen en annan.

MER ATT HÄMTA

Runt Afrikas kuster är kustfisket på arter som går tämligen nära vattenytan inte utvecklat — mycket mer finns att hämta. Samma är förhållandet punktvis vid Latinamerikas kuster, till och med vid USA:s ostkust. Krabbor och räkor finns det gott om på sina håll. Den djupgående fisken liksom tonfisken och valen tycks däremot hårdexploaterad över praktiskt taget hela klotet. Detta enligt fiskeriavdelningen på FN-organet FAO (Food and Agriculture Organisation).

Undersökningar har visat att fisk kan odlas i mangroveskogarnas träsk, i trånga vikar, i sötvattensjöar och laguner och i konstgjorda dammar. Särskilt i sydöstra Asien finns för fiskodling löftesrika regioner liksom på Söderhavsoarna, efter Afrikas kuster och dess sjöar, i Latinamerika och så vidare. Vissa forskare föreslår att grunda sjöar och dammar skall utnyttjas för samtidig fiskodling och anduppfödning. I dag produceras fem miljoner ton fisk genom odling — den kvantiteten skulle kunna mångfaldigas.

Men för att i synnerhet kustfisket i utvecklingsländerna skall kunna ge ett större bidrag till försörjningen krävs bättre fångstmetoder. Ett exempel; I Senegal skedde en del fiske med ringnot från kanot. Men fisken smet ut under näten och fångsterna blev små. Ett nytt nät utvecklades där underkanten kunde "snörpas ihop" och fisken tvingades stanna kvar. Fångsterna ökade. På det sättet fick kustbygden bättre förutsättningar att klara livsmedelsförsörjningen och ett värdefullt proteintillskott på köpet.

FÖRÄNDRING

Ett annat exempel är att Filippinerna fick hjälp av FAO att utveckla ett högsjöfiske. För några år sedan importerade Filippinerna mängder av fisk för att tillgodose den inhemska efterfrågan. Men nu har en förändring skett.

I Nepal pågår försök med fiskodling tillsammans med anduppfödning. Ett särpräglat problem är att landets invånare till följd av sin religion äter mycket litet kött från fyrbenta djur — dessutom är produktionen av sådant kött mycket liten. Men genom kombinationen av fiskodling och anduppfödning fick man ett nytt proteintillskott — fisk och fjäderfä accepteras av de flesta i landet. Dammar grävdes, vattentillförsel och avlopp ordnades och så vidare. Försöket har visat sig löftesrikt.

I utvecklingsländerna kan man alltså som exemplet visar gå fram på tre olika vägar för att öka fiskproduktionen: Förbättra det befintliga småfiskets redskap, bygga upp en fiskeflotta och hjälpa till att starta fiskodling.

PROBLEMET EJ LÖST

Men därmed är problemet inte löst. I synnerhet i de varma områdena gäller det också att ordna en snabb distribution, konservering av fisken eller liknande. Ökar man fångsterna utan att vidga det område där fisken kan säljas uppstår arbetslöshet bland fiskarna, de får mindre betalt efterhand som fångsterna blir större och så vidare. Därtill kommer att i många utvecklingsländer är invånare som inte bor i kustområdena misstänksamma mot fisk som föda, eftersom vad de kan komma över i den vägen håller en mycket usel kvalitet. Än så länge är knappast djupfrysning att tänka på — varken distributionen eller mottagarna har de rätta förvaringsmöjligheterna. Däremot har insatser gjorts för att bereda fisken omedelbart efter fångsten för att öka dess hållbarhet och ge distributörerna värdefull tid.

Men samtidigt som olika organ — ett femtiotal internationella sådana intresserar sig för fisket — söker efter lågexploaterade fångstområden, lämpliga områden för fiskodling, och försöker förbättra redskap och distribution lösas den utvecklade världen med det som havet ger. Mängder av så kallad skräpfisk kastas i havet. De utvecklade ländernas fiskeflotta drar upp ungefär 40 miljoner ton om året, men 10 miljoner ton beräknas bli kastat i havet.

MESTA KAN ANVÄNDAS

Det mesta av denna skräpfisk skulle kunna användas som människoföda — en stor del är mindre kända arter som skulle kunna omvandlas till av konsumenterna re-

dan kända produkter inom fiskindustrin. Med den ökande specialiseringen inom fisket räknar man med att den mängd fisk som kastas i havet kommer att fördubblas till 1985.

Medan detta slöseri pågår inrikas fisket mycket hårt på vissa arter som ger lönsamt fiske och som efterfrågas av konsumenterna. I den norra delen av Atlanten börjar restriktioner att införas. Det svenska fisket har näst acceptera inskränkningar för att hindra utfiskning och en fiskekonvention för Östersjön har ingåtts mellan berörda länder. En hård mekanisering och förbättrade fångstmetoder, frysartyg och flytande fiskindustrier med mera har rationaliserat utvinningen av havsguldet.

Den bild fisket ger i dag är alltså mycket lik den fördelning som gäller i så många andra sammanhang mellan rika och fattiga länder. Fjärdedelen av klotets befolkning i den utvecklade delen av världen tar hand om två tredjedelar av fiskfångsterna. Detta samtidigt som tre fjärdedelar av jordens befolkning i de underutvecklade delarna av världen får en tredjedel av fisken. Där proteinbehovet är som störst är fisket minst framgångsrikt.

Men även om bilden är lik i detta allmänna avseende är den olik i ett annat. Fisken är ju en självförnyande nyttighet, en outsinlig källa om den inte överexploateras. Kanske kan sammanhanget beskrivas med ett citat från en kinesisk filosof som levde för med än 2.000 år sedan: "Om du ger en man en fisk får han äta en gång. Lär du honom fiska kan han äta under resten av livet".

A-kassan informerar

Arbetslöshetskassan har låtit trycka en folder som lämnar en koncentrerad upplysning om kassans bestämmelser. Denna har distribuerats till medlemmarna tillsammans med ett supplement till kassastadgarna. Läs nog igenom detta material. Foldern är mycket enkel och kortfattad, den innehåller endast det viktigaste. Du bör känna till om Din arbetslöshetskassa. Det tar Dig endast 5 minuter att läsa igenom den — det är mycket väl använda minuter. Även de nya bestämmelserna i kassastadgarna (supplementet) bör Du ta del av.

Trots att vi nu har haft arbetslöshetskassan i 13 år händer det emellanåt att besättningar eller enskilda fiskare går miste om ersättning vid arbetslöshet beroende på att de ej anmält sig till arbetsförmedlingen redan första arbetslösa dagen — ja det händer till och med att man vid långvarig arbetslöshet helt försummat att anmäla sig till arbetsförmedlingen.

Varför skall man anmäla till arbetsförmedlingen att man är arbetslös? — Anmälan till arbetsförmedlingen innebär att den som frivilligt blivit arbetslös söker arbete. Om förmedlingen har lämpligt arbete att erbjuda meddelar man detta till den sökande. Kan förmedlingen inte erbjuda lämpligt arbete får den arbetslösa en markering (stämpel) på kassakortet (fiskare på västkusten får ett meddelande

från arbetsförmedlingen som bevis på att de är anmälda som arbetsökande). Kan inte arbetsförmedlingen erbjuda lämpligt arbete ersätter arbetslöshetskassan arbetslösa dagar som enligt kassans stadgar berättigar till ersättning.

Intygsgivarna fyller en viktig funktion hos arbetslöshetskassan. Det är Intygsgivarens uppgift att bedöma om väderleksförhållande eller is hindrar fisket. Vid bedömningen har denne att ta hänsyn till möjligheten att bedriva fiske utifrån den enskilda båtens förutsättningar. Eftersom olika slag av fiske är mer eller mindre sårbart av storm och is måste bedömningen alltid bli individuell. Båtens storlek, besättningens storlek, teknisk utrustning och fiskeplatsens läge hör till de faktorer som Intygsgivaren har att utgå ifrån när han skall ta ställning till om han skall godkänna eller avstyrka intyg för en viss dag. Detta innebär att han för samma dag kan lämna intyg för storm till vissa medlemmar medan han måste neka intyg till andra. Intygsgivarens svåra uppgift är alltså att bedöma om det gick att fiska eller ej.

Den individuella bedömningen är nödvändig för att den skall kunna bli så rättvis som möjligt. Att bedöma exempelvis storm utifrån en viss minsta sekundmeterstyrka som skulle gälla lika för alla fiskare är inte möjligt. Samma gäller

för istjocklek. Eftersom arbetslöshetskassan omfattar hela landets yrkesfiskarkår med alla de typer av båtar och redskap som dessa använder måste bedömningen göras för varje enskilt fiskeföretag. Den bedömningsgrund som finnes för kassans intygsgivare är den samma oberoende av om fisket bedrivs med stora båtar i Nordsjön och Östersjön, eller om det bedrivs med mindre båtar som kustfiske eller i våra insjöar.

Omöjliggjordes fisket beroende på väderleks hinder eller is?

Anser Intygsgivaren att vädret var sådant att det inte gick att bedriva fiske skall han utfärda intyg. Är han av den uppfattningen att fiske skulle kunnat bedrivas den aktuella dagen skall han vägra att utfärda intyg. Vid sitt ställningstagande har han då att göra bedömningen efter de erfarenheter han har av det fiske som den arbetslösa bedriver samt efter om andra båtar som fiskar under samma eller lik-

nande förhållanden har kunnat bedriva fiske.

Arbetslösheten inom fisket har i år varit mycket stor. Från 1 januari till den 31 oktober har kassan utbetalat ersättning för 71.757 dagar. För samma tid under förra året ersatte kassan 52.072 dagar. Detta innebär en ökning med 19.685 dagar eller 38 procent.

Om man vid en jämförelse mellan innevarande och föregående år tar hänsyn till minskningen av antalet yrkesfiskare under samma tid blir den procentuella ökningen av arbetslöshetsdagarna ännu högre. Totalt har hittills i år utbetalats 6.654.086 kronor mot 3.219.584 kronor föregående år.

Största arbetslöshetsorsaken har varit väderleks hinder. För stillaliggande beroende på storm har kassan i år utbetalat 4.326.211 kronor.

Henning Sörensson

Efterlysning på märkt vänerlax!

En belöning på sju kronor per insänt märke (plus portokostnaderna) betalar Sötvattenslaboratoriet i Drottningholm för de små brickor med vilka man märkt den odlade laxen i Vänern.

Nästan all vänerlax som fångas i Vänern är odlad fisk. Det är olagligt att fånga vänerlax som är under 50 centimeter (mätt från nos till stjärtspets), påpekar Sötvattenslaboratoriet, men framför allt är det en stor misshushållning med värdefullt material. Betänk att om du låter bli att fånga 1-kiloslaxen så väger den om ett år tre gånger så mycket.

Den som fångar en märkt fisk uppmanas att omgående skicka in märket till Sötvattenslaboratoriet med uppgifter om fångst datum, längd, vikt, kön, fångstplats, fångstredskap samt medsända ett tiotal fjäll. Laboratoriet vill ha märke och uppgifter även om fisk som inte håller minimimåttet men som fångats av en olycks händelse.

LJUSTERFISKE PÅ VÄTTERN

av Bert Ollis

Ända sedan stenåldern har ljusterfiske förekommit i vårt land. Numera är denna form av fiske genom lag förbjuden över hela landet. Den sista formen av ljusterfiske har förekommit efter Skånes kuster där man till för något år sedan ljusterade ål. Lagparagrafen lyder sålunda. "Fiske med harka vare förbjudet, så ock fiske med ljuster och huggkrok av lax eller annan fisk av laxsläktet." Denna lag har sedan utökats så att den i dag gäller all fisk.

Men fortfarande förekommer det att ljusterfiske bedrivs vid ensligt belägna vikar i sjöar och vattendrag.

Vättern har i alla tider varit en idealisk eldfiskesjö med sitt kristallklara vatten och sina steniga stränder. Prosten Daniel Liselius i Hammar skriver i sin bok som utkom 1722; "Utförlig Beskrifning Öfver Den Store Swea och Glöta Sjön Wättern-! -I oktober månads begynnelse leker rödingen på djupare eller grundare klappergrund. . . Fiskare hava det tecknet till dess lektid, att så snart lövskogen börjar blekna och gulna överallt så står fisken till. Men ute i stora sjön leker den senare i denna månad och fångas då med rödingströ och eldstödjande."

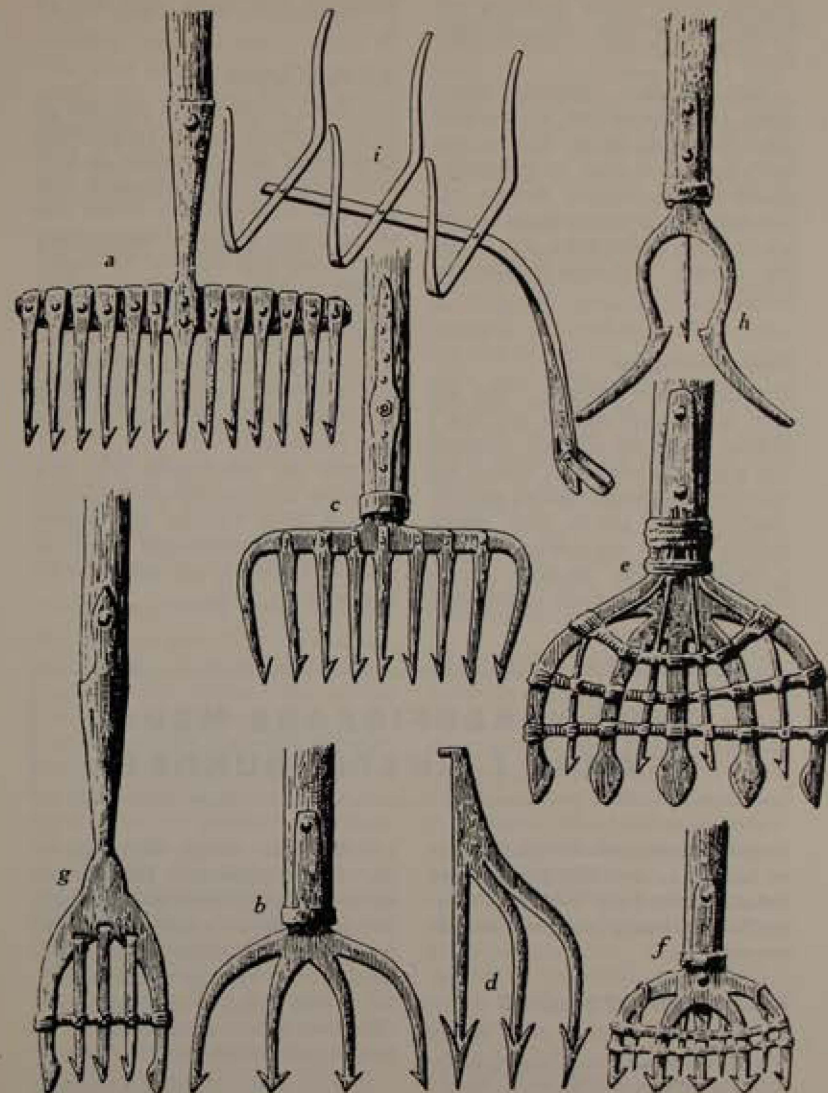
Fortfarande i denna dag ljusterar man — alla lagbud till trots. Mörka höstkvällar kan man i ensliga vikar se irrande torrvedsbloss från ljustrares brandjárn.

Kádrík torrved

Brandjárnét är fást i aktern på snipan och det fylls med kádrík torrved som, när det tánds, lyser upp vattenytan i ett koncentrerat sken. I det klara vattnet ser man då allt som sker och sjöbottens ändlösa stenformationer. Báten hamnas sakta fram. Det vill säga, den ros baklánges med aktern fóre. Mellan varje ártag får báten driva. Fóre fárdén har några grankvistar stuckits in i ársinkorna för att rodden skall bli ljúdlös. Utan dessa ljuddámpare skulle árgnisslet höras láng väg och válla onódig uppmárksamhet.

Roddaren doppar försiktigt ned árbladen i vattnet och báten glider sakta bakát. Ljustraren i aktern spanar med spánning ned i sitt upplysta hál i vattnet. En liten ród skimrande fisk tangerar ljustret men gör ett kast och klarar sig undan till det ráddande mörkret. Plötsligt gör ljustraren ett tecken "lyft árorna"! Han reser sig sakta med ljustret höjt. Där nere i vattnet strax under brandjárnét står en stor röding helt paralyserad av ljuset. Försiktigt sänker fiskaren ljustret ned i vattnet tills han är strax ovanför rödingens breda rygg. Då hugger han till snabbt och skoningslöst.

Ljustrets hullingar tränger in i fisken strax bakom nacken. Ljustraren trycker ned rödingen mot den stenbelagda sjöbotten. Ljustrets långa skaft vajar för fiskens krampaktiga dödskamp. Först när

Gamla ljuster och lysjärn
a insjöljuster, b gáddljuster, c, d laxljuster, e, f, g, h álljuster samt i lysjárn

allt är stilla lyfter fiskaren sitt ljuster med dess rödskimrande byte.

När eldfisket förbjöds någon gång vid sekelskiftet, så berodde detta måhända på att dåtida ljusterfiskare gick hårt åt rödingsbeståndet. Men dagens fiskare vid Vättern är alla övertygade om att ett fortsatt ljusterfiske inte skulle ha skadat Vätterns rödingsbestånd.

Fanns i mängder

Man får också komma i häg att förr fanns både röding och lax i sådana mängder att när drängar och pigor städslades så skrevs det in en extra klausul i deras anställningskontrakt att de bara skulle behöva äta lax och röding en gång i veckan. Under lektiden kunde man plocka upp lax och röding med

händerna och kasta upp den på land.

Allt fiske grymt

Allt fiske är ju grymt och går ju ut på att avliva fisken. Ljustringen är på inget sätt grymmare än andra fångstsätt. Ljusterhuggen fisk kan inte avyttras och därför har aldrig någon ljustrare huggit mera fisk än vad han behöver för dagen. Dessutom är ljusterfisket alltför komplicerat för att någonsin kunna slå igenom som sportfiske. Lagen mot ljusterfiske kan därför ses som inaktuell i våra dagar. Från fiskebevarande synpunkt är den helt meningslös.

Trots en meningslös lag mot ljustring fortsätter ändå många fiskare runt Vättern att ljustra och anser att detta ger mera romantik, spänning och dramatik än något annat fiske.

7.300 YRKESFISKARE MED- LEMMAR I RIKSFÖRBUNDET

Ombud, gäster och övriga deltagare hade i år rest till Simrishamn för att närvara vid Sveriges Fiskares Riksförbunds kongress den 27 augusti.

HALSNINGSANFÖRANDE

Förbundets ordförande, Georg Aberg, erinrade i sitt hälsningsanförande kongressdeltagarna om att medlemsantalet minskat med 424 sedan föregående år. — Den krympande numerären bland Sveriges yrkesfiskare har emellertid inneburit att man sluter sig närmare

tillsammans, varvid fordringarna på, som förtroendet för riksförbundet ständigt ökar. Ett påtagligt bevis på detta är att förbundet från årsskiftet utger en egen tidsskrift med namnet "Yrkesfiskaren". Den kommer med all sannolikhet att stärka banden mellan de fem regionförbunden.

Aberg, som tidigare deltagit i havsrättskonferensen i New York refererade vad som förekommit vid sessionen. Han konstaterade att utvecklingen gått oerhört fort. Från svensk sida har man tidigare

hävdatt att inga förändringar bör göras förän FN-konferensen är slutförd. Detta tänkesätt håller tyvärr inte längre, sade Aberg. Han ansåg att Sverige måste handla på samma sätt med de resurser som vi själva har. Antingen vi vill eller inte tvingar den internationella utvecklingen oss därhän.

FISKEZON I ÖSTERSJÖN

Förbundsstyrelsen föreslog senare under kongressen genom ordföranden att man redan nu hos regeringen begär att en svensk fiskezon proklamerar ut till mitten av Östersjön. Många talare ansåg det som ett livsvillkor att Sverige i tid slår vakt om de fiskevattnen som kan tillfalla vårt land i enlighet med de nya internationella principerna. Kongressombuden biföll enhälligt styrelsens förslag.

STÖDATGARDER FÖR FISKET

Statssekreterare Ulf Lönnqvist, ordförande i fiskerikommittén, redogjorde för kommitténs arbete och för de stödåtgärder som regeringen företagit med anledning av framlagda förslag. Han påminde om det särskilda prisstöd som fiskerikommittén tidigare utarbetat och som regeringen ställt sig bakom. Stödet som utgår från 1 september 1976 sker i form av ett särskilt pristillägg beräknat på 15 procent av minimipriset på fisk.

Lönnqvist omtalade att skatter och sociala avgifter är föremål för en översyn. Problem som aktualiserats av fiskets företrädare i skilda sammanhang håller företagskatteberedningen på att bearbeta. Finns det på grund av yrkets karaktär skäl för en särbehandling av fiskarekåren i något sammanhang så skall det provas av denna

utredning. Vi räknar med att resultatet att skatteutredningens arbete skall föreligga under år 1977, fortsatte Lönnqvist.

Han avslutade sitt anförande med att säga. — Målsättningen för regeringens fiskeripolitik är som jag tidigare nämnt, att de fiske-resurser som står till vårt förfogande skall utnyttjas så effektivt som möjligt, så att de som arbetar inom fiskerinäringen skall kunna få hyggliga levnadsvillkor och en tryggad försörjning. Samhället har ett ansvar när det gäller att realisera den målsättningen. Om jag förstätt er rätt så är ni i högre grad än tidigare beredda att avstå från chanserna till tillfälliga men osäkra vinster för att istället öka tryggheten för försörjningen. Vi skall ha ett livskraftigt svenskt fiske också i framtiden, där de som utövar näringen kan få en rimlig utkomst för sitt arbete.

STADGEENLIGA ÄREN DEN

Ordförandeklubban sköttes av Hans Levin, vilken sedan många år är ordförande i Skånes Fiskareförbund. Ombudsmannen i SFR, Bertil Johansson skötte om föredragningen och kongressens sekreterare var Västkustfiskarens redaktör, Helge Filipson.

Verksamhets- och revisionsberättelse föredrogs och lades med godkännande till handlingarna, varefter kongressen beviljade styrelsen och dess funktionärer ansvarsfrihet.

STYRELSEVAL

Till ledamöter i styrelsen omvaldes Georg Aberg, Kaj Nilsson och Gösta Lindebo och nyvaldes Halvor Olofsson och Leif Johansson. Övriga ledamöter är Ake Bengtsson,

Thure Mattsson, Bo Pålsson och Carl Eric Hedin.

Av suppleanterna omvaldes Ulf Widén, Herbert Hagman och Rune Johnsson samt nyvaldes Jens Eriksson i stället för Helge Filipson, vilken undanbett sig återval. Wilhelm Alexandersson efterträder Halvor Olofsson.

Dan Holmlund omvaldes till revisor och Inge Backman nyvaldes efter Göran Fhager.

GEMENSAM FISKETIDNING

Inom SFR har en tidningskommitté arbetat för att få fram en gemensam tidskrift för hela den svenska yrkesfiskekåren. Kongressen fastställde styrelsens förslag att den nya tidningen, YRKESFISKAREN, skall utges med två nummer i månaden med start i januari 1977. Ett provnummer har tidigare distribuerats till medlemmarna. Björn Beckman, förbundssekreterare hos SVC har anställts som redaktör för tidningen.

MOTIONER

Samordning av försäkringar

Den första motionen hade inlämnats av SOC, som yrkade på en utredning i syfte att åstadkomma en samordning av de kollektiva försäkringar som finns inom fiskets olika organisationer.

Efter en kortare diskussion beslöt kongressen att bifalla motionen. Det innebar att styrelsen utreder frågan och lägger fram förslag.

Yrkesutbildning inom fiskerinäringen

Skånes Fiskareförbund motionerade om en bättre yrkesutbildning

inom fisket. Det framhölls att fiskerinäringen är av stor betydelse i Simrishamn kommun, med en betydande fiskberedningsindustri.

Styrelsen som behandlat motionen föreslog att utbildningen förläggas till orter där elevrekryteringen kan betraktas som god och att en första försöksverksamhet bör startas i Simrishamn på gymnasial nivå. Motionen bifölls utan längre debatt.

Utsättning av smolt

Sydskustfiskarna hade i en motion framhållit betydelsen av en utökad utsättning av lax- och öringsmolt för att möjliggöra ett differentierat fiske. Förslaget gick ut på att riksförbundet i en framställning till regeringen framhåller angelägenheten av en väsentlig utökning av laxodlingsanstalternas kapacitet av såväl lax som öring.

Efter en kort debatt beslöt kongressen att bifalla SSC:s motion.

I en annan motion från Sydskustfiskarna krävdes att endast yrkesfiskare ansluten till ett regionförbund inom SFR skall medges rätt att erhålla **garantipris** för lämnat överskott.

Denna motion föranledde en lång diskussion med många synpunkter innan den bifölls av kongressen.

Riksförbundets organisation

Den sista motionen som kongressen hade att ta ställning till, hade också inlämnats från SSC. Man föreslog en höjning av medlemsavgiften till riksförbundet för att därmed kunna stärka förbundets personella och ekonomiska resurser. Det vore önskvärt framgick det av motionen, att en ekonomisk

expert knyts till riksförbundet. Styrelsen fick emellertid förtroendet att själv bedöma behovet av expertis.

Förslaget att höja medlemsavgiften föranledde en livlig debatt. Enighet rådde dock beträffande nuvarande avgift, att 10 kr per medlem och år var i minsta laget om målsättningen var att skapa ett starkt och oberoende riksförbund.

Regionförbundet på ostkusten och insjöarna har ett system med fasta avgifter och har i dagens läge inte möjlighet att omedelbart kompensera en avgiftshöjning. Dessa båda förbund hemställde att riksförbundet avvaktar en höjning till nästa års kongress för att möjliggöra en anpassning till en högre medlemsavgift.

Kongressen hade förståelse för detta och beslutade att först 1977 höja avgiften. Men under mellangående tid bör medlemmarna runt om i landet informeras om utvecklingen och nödvändigheten av en rejäl höjning.

NY BOKFÖRINGSLAG FRÅN 1 JANUARI 1977

I ett anförande informerade direktör Karl Olov Andersson, LRF, om den serviceverksamhet som bedrivs inom förbundet. I dag finns 122 kontor på skilda platser inom landet, varav 70 upprättats under 70-

talet. Kontoren lämnar service åt jordbrukare med bokföring, deklaration, ekonomisk planering m m. För detta betalar jordbrukaren ersättning som för en gård på 100 000 kr i omsättning kan uppgå till ca 1 500 kr per år.

Andersson förklarade att man också kan lämna fiskare liknande service, men att man då måste utbilda anställda vid fem à sex kontor.

Han berörde kort den nya bokföringslag som skall gälla från årsskiftet. Föredragshållaren betecknade bokföringsplikten för småföretagare (fiskare) som i viss mån betungande men å andra sidan nyttig och bra att ha som grund för nödvändiga ekonomisk planering.

TACK TILL KONGRESSEN

I samband med att förbundets ordförande, Georg Aberg, förklarade årets fiskarkongress avslutad, riktade han ett tack till deltagarna för det sätt på vilket förhandlingarna kunnat genomföras.

— Denna kongress, sade Aberg, har klart visat att svenska fiskare nu står varandra närmare än någonsin tidigare. Vi är inte längre västkust-, ostkust-, sydkust- eller insjöfiskare, vi har blivit svenska fiskare.

UW

VÄNERNSTADGAN IGEN — INGA STÖRRE PROTESTER

Varken yrkes- eller fritidsfiskarna har några allvarliga invändningar att göra mot den nya fiskestadgan för Vänern som planeras träda i

kraft 1 januari 1977. I varje fall inte om man får döma av vad som framkom vid ett möte på länsstyrelsen i Mariestad.

Närvarande yrkesfiskare vid stadgemötet. Fr v Evert Hägg, Kurt Jonsson, Sture Gustavsson, Gösta Gustavsson, Rune Isaksson och Alvar Eriksson.

Några större protester har inte heller inkommit under remisstidens gång. Däremot en rad detaljanmärkingar och sådana framkom också vid mötet. Det finns anledning att anta att dessa leder till att de paragrafer som handlar om dels vissa fiskerestriktioner i Gullspångsälvens mynningsområde dels om fångstförbud av lax och öring i Klarälvens mynningsområde under tiden 15 juli—31 december får en annan lydelse än de hade i det ursprungliga förslaget.

När det gäller Gullspångsälvens mynningsområde gjorde nämligen somliga gällande att det område inom vilket allt fiske med undan-

tag av agnfiske med mjärde och mörtstuga samt fiske med metspö skulle förbjudas under tiden 15 augusti—31 december var alltför stort. När det gällde Klarälvens mynningsområde ansågs det från fiskarhåll att det räcker om det föreslagna fångstförbudet börjar först när avelsfisket sätter igång.

En ändring av den paragraf som säger att fiske med ålrev (långrev) med betad mask är förbjudet blir sannolikt också följderna av mötet.

Ordföranden i Vänerens fiskareförbund, Evert Hägg, ansåg nämligen att denna utformning av paragrafen inte gav småalen ett till-

räckligt skydd. Det behövdes en skarpare skrivning menade han.

Ändringar av övriga paragrafer kan givetvis också komma ifråga men i vilken riktning dessa kommer att gå är svårt att sja om i dag.

En livlig debatt förekom dock under mötet om såväl maskstorleken på fiskenäten som om fiskestadgan för Väneren ska gälla även

i Grumsfjorden, Kyrkebysjön och Vassbotten.

Innan den nya fiskestadgan för Väneren fastställs ska den dock ut på en ny remissrunda och då med de eventuella ändringar som föranletts av de tidigare remissvaren och de synpunkter som framkom vid mötet i Mariestad.

LENNART NÄSSTRÖM

YRKESFISKARE OCH FISKERINÄRING I FINSKA INSJÖVATTEN

I senaste numret av Fiskeritidskrift för Finland redogörs för en utredning som genomförts av en kommission med syfte att föreslå åtgärder för en effektivisering av yrkesfisket och fiskerinäringen i insjövattnen.

Insjöfisket återger här vissa avsnitt som kan vara av intresse för våra förvärvsfiskare i de svenska insjöarna. Vi får självfallet inte dra ett likhetstecken mellan finskt och svenskt insjöfiske. En fråga man kan ställa sig är, när får vi en motsvarande utredning i Sverige?

Förbättrandet av yrkesfiskarnas fiskemöjligheter

Rätt till ett fiske av sådant omfång, som skulle ge fiskeutövaren en skäligen utkomst eller möjlighet till en betydande biinkomst grundas inom insjöområdet med undantag av de i 3 § lagen om fiske avsedda sjöarnas fjärdar dels på innehav av fiskevatten, dels på särskilt tillstånd och dels på arrende. Bara i få fall är någon av de ovan nämnda grunderna ensam tillräcklig för att tillförsäkra yrkesmässigt fiskande en tillräckligt omfattande fiskerätt. Det rådande tillståndet är en av de centralaste missförhållandena vid utvecklande av fiskerinäringen på insjöområdet.

Emedan det yrkesmässiga fisket inom insjöområdet inte nuförtiden kan komma åt tillräckligt långfristiga fiskerättsförhållanden, och inte kan inverka på beslutsfattandet rörande fiske och fiskevård på ett sätt som skulle motsvara dess fiskeriekonomiska betydelse och då fiskaryrket inte heller avkastar tillräckligt för investering i kapital som omfattar fiskerätt, föreslår kommissionen att följande lagstiftningsåtgärder och finansieringsåtgärder på statens försorg skulle genomföras:

- a) För personer som fiskar yrkesmässigt arrangeras med statsstöd och med minst 20 års amorteringstid samt med räntevillkor i enlighet med nuva-

räntestödslag för fiskerirandningen lån för inköp av fiskerättigheter, vattenområden och vattenandelar.

- b) Fiskerätten för yrkesmässigt fiskande på samfällt ägna vatten inom by ändras så, att inom de sjöar, vilka i fråga om areal och i vattendraget levande fiskbestånd lämpar sig för yrkesmässigt fiske, bör fiskelagen reservera tillräckligt redskapsenheter för yrkesmässigt fiske genom att vid beslutsfattandet tillämpa samma förfarande som i 65 § 1 mom. lagen om fiske gäller i fråga om husbehovs- och rekreationsfiske inom bys vattenområde.

- c) Genom lagstiftnings- och statliga finansieringsåtgärder tillförsäkras fiskerimyndigheten förköpsrätt för inlösen av fiskevatten och vattenandelar till gängse pris till staten för överlåtelse till yrkesmässigt fiskande. Förköpsrätten borde omfatta dels alla de vattenområden eller vattenandelar, som genom köp skulle övergå från sådana ägare, som själv är bosatta på sina lägenheter och där utövar sin näring samt dels vattenområden som genom ägobyte inte längre skulle komma att utnyttjas för fiske.

Överlåtelse av vattenområden och vattenandelar från staten till yrkesfiskarna borde ske genom köp eller annat sådant överlåtelseförfarande, som tryggar fortsatt fiskerätt och lämnar samma möjligheter att delta i beslutsfattande rörande disposition av vattenområde och fiskevård som gäller för

delägarna i fiskelag. För inlösen av fiskerätt borde staten till fiskerimyndighetens disposition ställa tillräckliga anslag. Vid överlåtelse av dessa av staten inlösta vattenområden och vattenandelar till yrkesmässigt fiskande borde samma finansieringsförfarande iakttas som ovan i punkt a har nämnts.

Fiskindustri

Fiskindustri borde i våra förhållanden koncentrera sig på att till helkonserver förädla närmast den del av vår fiskproduktion, vars användning och marknadsföring som färsk eller på annat sätt förädlad inte är möjlig i tillräckligt hög grad. Som råvara för konservindustri kommer närmast siklöjan i fråga. Man har uppskattat de nu outnyttjade resurserna till ca 5 milj. kg siklöja per år, motsvarande siffra för dvärgsik är 2 milj. kg per år och för övriga sikarter 2,4 milj. kg per år. Vidare kunde av mört, abborre och andra motsvarande fiskarter disponeras ca 16 milj. kg per år. En omfattande användning av dessa fiskarter förutsätter bl. a. på grund av dessa arters ringa storlek och stora benighet att man tillverkar konserver av sardinsyp.

Kommissionen konstaterar, att förutsättningarna för att grunda fullt mekaniserade fiskförädlingsfabriker för utnyttjandet av fiskfångst från insjövattendragen i detta nu affärsekonomiskt taget är svaga. Kommissionen anser dock, att man av nationalekonomiska orsaker och närmast med tanke på att grunda industri som kunde ersätta import borde utveckla också möjligheterna härtill.

Eftersom en otillräcklig tillgång på råvara samt en ojämn fördelning i tid och regionalt är det kanske mest betydelsefulla hindret för grundandet av fiskförädlingsindustri och tryggheten av fortsatt sysselsättning inom denna, borde man för en lönsam tillverkning av konserver skapa sådana metoder, som kan anpassas till tillgången på råvara. För utarbetandet av sådana metoder har på initiativ av Fiskeriföreningen i Finland tillsatts en forskningsgrupp, vars uppgift är att utveckla konserveringsmetoder som passar för drift vid konserveringsstationer.

Kommissionen anser, att inledandet av tillverkningen av helkonserver i liten skala och denna verksamhets livsduglighet i betydande grad kommer att bero på resultatet av den utredning som pågår och på de möjligheter som finns att i praktiken tillämpa dessa resultat. Enligt kommissionens uppfattning är det inte heller ändamålsenligt att grunda fiskförädlingsanläggningar för drift i liten skala enbart för framställning av helkonserver, utan vid samma företagsenheter borde man kunna sköta jämväl korttidslagring av färsk fisk samt isning och tillverka även andra fiskförädlingsprodukter och konserver av andra naturprodukter. På detta sätt kunde man bättre trygga en användning av apparaturen och hålla kvar yrkesutbildad arbetskraft.

Så snart som de processtekniska frågorna har retts ut, borde man grunda ett mindre företag i försöksskala för försöks- och utvecklingsverksamhet samt produktutveckling. Med beaktande av inrättningens natur borde staten delta i

investerings- och driftskostnaderna för denna mindre förädlingsanläggning. För nedbringandet av kostnaderna borde den föreslagna mindre förädlingsinrättningen placeras i anslutning till någon redan fungerande förädlingsinrättning eller motsvarande anläggning.

Produktutveckling

Produktutvecklingen ansluter sig nära till utvecklandet av fiskindustri. Speciellt den del av de utnyttjade fiskreserverna, som utgörs av mindervärdig fisk och bl a på grund av ringa storlek och benighet inte i sin helhet kan användas för färsk konsumtion, borde bli föremål för en effektiv produktutveckling. Den hittillsvarande produktutvecklingen hos oss har i allmänhet skett i ringa skala och utlokaliserad vid många olika inrättningar.

På grund av produktutvecklingens viktiga betydelse föreslår kommissionen, att man på statens försorg borde inleda planering, koordinering och stödåtgärder i fråga om produktutveckling i anslutning till inhemsk fiskförädling i samråd med näringskemi och näringssteknologi samt fiskförädlingsindustri.

Vid de företag som förädlar fisk borde produktutvecklingen också kunna stödas med statsmedel effektivare än hittills och staten borde också i sina egna inrättningar delta i forsknings- och utvecklingsverksamheten.

Utvecklandet av uppsamlingen och marknadsföringen av fisk

Vid provandet av de brister som ansluter sig till uppsamling och marknadsföring av fisk har kom-

missionen funnit det lämpligt att föreslå följande åtgärder för förbättrandet av uppsamlingen och marknadsföringen:

1. Fisket borde i mån av möjlighet tidsmässigt ordnas så, att färsk fisk skulle salubjudas året runt och att överproduktionsperioderna skulle bli så korta som möjligt. Fiskeriforskningen och instruktionsorganisationerna borde tillsammans utreda möjligheterna att tidsmässigt lägga upp fisket och instruktionsorganisationerna och handelsorganisationer borde i samråd planera och förverkliga en kampanj för ett tidsmässigt rationellt upplagt fiske med tanke på att detta skulle motsvara konsumtionens behov.

2. Med tanke på lokalt och tidvis förekommande överproduktion borde för hantering, kortvarig upplagring och transport i försökssyfte byggas en transportabel frysanläggning med effekten 600-800 kg/1,5 h. Hela frysanläggningen borde finansieras med statsmedel och den borde utan ersättning överlätas för viss tid till bruk hos ett sådant företag som bedriver uppsamling av fisk, vilket förbinder sig att svara för frysanläggningens driftskostnader.

3. Uppsamlingen och transporten av fisk borde utvecklas och påskyndas speciellt i de första skedena. Med tanke på detta borde man skapa en speciell uppsamlings- och transportorganisation, som till väsentlig del skulle utgöras av **mottagningshamnar** som skulle fungera som uppsamlingspunkter, och vid de för fisket viktigaste vattendragen skulle grundas **centrala fiskehamnar**.

I mottagningshamnarna, dit fiskarna själva skulle föra sin fångst,

skulle fisken överföras i lådor och isas. I mottagningshamnarna borde utom nödvändiga kajanläggningar dessutom finnas kyllda lagerutrymmen, lådlager, islager, elektricitet samt telefon- och vägförbindelser.

Från mottagningshamnarna skulle fisken vidare transporteras antingen landvägen eller per båt till centralfiskehamnar eller andra centrala uppsamlingspunkter, vilka kunde sammanfalla med centralaffärernas eller den specialiserade fiskhandels verksamhetspunkter eller särskilda, för ändamålet tillkomna centrala mottagningsanläggningar.

Från centralfiskehamnarna eller motsvarande andra uppsamlingspunkter skulle fisken transporteras antingen som sådan (isad eller kyld) till konsumtionscentra för saluföring eller för där eventuellt skeende beredning. Med beredning avses här behandling som bl. a. rensning och filéskärning samt förpackning antingen i konsumentförpackningar eller minuthandelsförpackningar för saluhållning i detaljhandeln. De centrala uppsamlingspunkternas uppgift skulle jämväl vara att svara för isbehovet i mottagningshamnarna.

Centralfiskehamnarna och motsvarande centraluppsamlingspunkter borde utom kajanläggningar omfatta utrymmen för mottagning och behandling av fisk, ismaskiner, islager, telefon- och vägförbindelser, anläggningar för vattenförsörjning och avfallsservice samt kylager. I centralfiskehamnarna borde också finnas möjlighet för företag som bedriver fiskhandel att hyra lager- och kansliutrymmen. Vid byggandet och driften av ham-

narna torde man kunna följa de huvudprinciper som tillämpats i statens politik i fråga om fiskehamnar.

4. I den mån uppsamlingen av fisk förorsakar oskäliga kostnader borde man överväga att understöda transportererna med iakttagande av en liknande procedur som i fråga om transportstöd för strömming.

Fiskodling och fiskevård

Forskningen har fått en central ställning i de statliga fiskodlingsanstalternas verksamhet närmast beroende på den av staten bedrivna fiskodlingens administrativa organisation. Enligt kommissionens uppfattning har produktionen av fiskrom och fiskyngel för den praktiska fiskevårdens behov, vilken funktion från början ansetts vara dessa inrättningars viktigaste uppgift, blivit lidande av nämnda tingens ordning.

Kommissionen anser, att innan nya och enligt hittillsvarande erfarenheter tämligen dyra investeringar i statliga fiskodlingar börjar förverkligas, borde man grundligt utreda det verkliga behovet av sättfisk samt de möjligheter, som privata och av samfund ägda fiskodlingsanstalter och områden med naturdammar under nuvarande förhållanden har eller efter utvidgning kan få i fråga om tillfredsställelsen av behovet av uppfödda fiskyngel. Samtidigt borde även utredas, huruvida dessa anstalter eller en del av dem kunde utvidga sin verksamhet till att omfatta jämväl uppfödning av avelsfisk samt produktion av rom och små fiskyngel under statlig kontroll. För behoven inom forskningen rörande rasförädling och fiskodlings-

teknik torde de hittills redan byggda centralfiskodlingsanstalterna förslå.

För det yrkesmässiga fiskets behov är de viktigaste fiskarterna som är föremål för vård sik, gös och gädda och i produktionen av dessa förekommer också mest betydande underskott. Ett lämpligt tillskott i fiskbeståndet som kunde bli föremål för yrkesmässigt fiske utgör också ålen, som hos oss importerats för konsumtion i form av olika produkter och som råvara för dessa.

Kommissionen anser, att man vid fiskevården borde fästa speciell uppmärksamhet vid plantering av sik och gös samt att utvidga produktionskapaciteten i fråga om deras arter och försträckt yngel av gädda i en omfattning som skulle motsvara behoven. För fiskevården inom de regioner, där det ej lokalt förekommer förutsättningar för byggandet av naturdammar, borde andra metoder för produktion av sättfisk provas. En sådan metod som kunde komma i fråga är uppfödning av fiskyngel i nätbassänger, som man i vissa länder i Östeuropa fått positiva erfarenheter av.

Man borde i brådskande ordning skrida till åtgärder för produktionen av lämpliga fiskarter för behoven i södra Finland och i näringsrika vattendrag.

Importen av sättfisk av ål borde ordnas och ifrågavarande plantering borde regelbundet ske i lämpliga vattendrag.

Uppfödning av konsumtionsfisk vid odlingar

Uppfödning av konsumtionsfisk sker praktiskt taget helt baserad på importerad råvara för foder

med undantag av den uppfödning av regnbågsforell i nätbassänger, som sker vid kusten och där man som foder använder strömming. Produktionen av konsumtionsfisk har sålunda åtminstone inte tillsvarende fyllt de förväntningar som man i tiden uppställde i fråga om förädling av den minst värdefulla fisken i våra vattendrag till regnbågsforell.

Uppfödning av konsumtionsfisk kan inte enbart betraktas som en konkurrerande företagsverksamhet vid marknadsföringen av den inhemska fiskfångsten. Förädlingen av konsumtionsfisk till olika fiskprodukter kan också på sitt sätt befrämja förädling av fisk från naturen.

Kommissionen anser, att man i nuvarande krisituation i fråga om

sysselsättning och handelsbalans borde sträva till att vid inrättningar som producerar konsumtionsfisk ersätta en del av det utländska fiskfodret med inhemskt färskfoder eller främst då med ogräsfisk och fiskavfall samt möjligen med inhemskt foder som baseras på nämnda råämnen.

Vid stödande av grundandet av och verksamheten vid inrättningar som producerar och förädlar konsumtionsfisk med samhällets medel såsom räntestödslån, bidrag på basen av regionpolitisk lagstiftning eller med lån från utvecklingsområdesfonden borde sådana företag prioriteras, vilkas produktion i huvudsak baseras på inhemska fiskråvaror.

ÖKADE LEVNADSKOST- NADER AVDRAGSGILLA

Riksskatteverket (RSV) har utfärdat anvisningar för tillämpningen av yrkesfiskares rätt till avdrag för ökningen i levnadskostnader för fisket utom hemorten. Anvisningarna skall tillämpas vid 1977 års taxering. Man skiljer på hemmafiske- och havsfiskedagar,

Anvisningar angående avdrag för ökade levnadskostnader m m för yrkesfiskare (Dnr 1084/76-302)

RSV har den 4 november 1976 beslutat meddela följande anvisningar beträffande tillämpningen av punkt 19 av anvisningarna till

motsvarande ett schablonbelopp på 1 800 kr/år respektive 3 600 kr/år. Yrkesfiskare bör även normalt få göra ett avdrag med 300 kr för skyddskläder.

Här nedan återges anvisningarna i sin helhet.

29 § kommunalskattelagen (KL) — SFS 1974:294 — angående yrkesfiskares rätt till avdrag för ökning i levnadskostnaden vid fiske utom hemorten. Anvisningarna är avsedda att tillämpas fr o m 1977 års taxering.

Yrkesfiskare har rätt till avdrag för ökade levnadskostnader vid fiske utom hemorten. Som bortovaro från hemorten räknas inte vistelse vid hemmahamn. Med yrkesfiskare förstås fiskare som under hela eller del av året har fisket som enda yrke eller huvudyrke. I avdragsbelopp för ökade levnadskostnader får inräknas endast merkostnader för mat och diverse småutgifter. Avdrag medges endast för yrkesfiskare som företagit fiskeresor som medfört en bortovaro från hemorten med mer än tio timmar. Avdraget bör som regel medges med ett schablonmässigt fastställt belopp avseende fiskeresor som medfört bortovaro från hemorten med mer än tio timmar (s k hemmafiskedagar) resp mer än ett dygn (s k havsfiskedagar).

För kalenderåret 1976 har dessa schablonbelopp fastställts till 1 800 kr för s k hemmafiske resp 3 600 kr för s k havsfiske för helt år räknat. Schablonbeloppen kan frångås exempelvis om det visas att den faktiska ökningen i levnadskostnaden varit avsevärt högre. Yrkas högre avdrag bör uppgifterna om exempelvis antalet fiskedagar kunna styrkas genom förda anteckningar eller på annat sätt.

Vidare bör jämkning ske om antalet fiskedagar understiger 125 eller överstiger 175 eller om såväl s k hemmafiskeresor som s k havsfiskeresor företagits.

Följande bör därvid iakttas vid sådan jämkning.

a) Om antalet s k havsfiskedagar eller om totala antalet fiskedagar, d v s såväl hemmafiske- som havsfiskedagar, understi-

ger 125, bör alltid avdraget beräknas med utgångspunkt från schablonbeloppet för s k hemmafiske, d v s 1 800 kr. Detta belopp bör ökas med 12 kr/dag för varje havsfiskeresor som fiskaren företagit. Vidare bör beloppet minskas, om totala antalet fiskedagar understiger 125 dagar, med 14 kr för varje underskjutande fiskedag.

b) Överstiger antalet fiskedagar 175 ökas schablonbeloppen 1 800 och 3 600 kr med 12 kr resp 24 kr för varje över-skjutande fiskedag.

Genom lagstiftning 1975 har avdragsrätten för skydds- och arbetskläder reglerats. RSV har med anledning därav meddelat särskilda anvisningar om avdrag för kostnad för skyddskläder och arbetskläder.

För att uppnå en i möjligaste mån likformig bedömning av yrkesfiskares avdragsrätt i detta avseende anser RSV att yrkesfiskare bör medges avdrag för kostnad för skyddskläder. Avdrag bör normalt medges med 300 kr.

EFTERLYSNING!

SIC vädjar till fiskare och andra intresserade att sända in bidrag till tidningen YRKESFISKAREN som berör insjöfisket på det lokala planet. Exempelvis nyheter, personalia, långa som korta artiklar, insändare för debatt om aktuella problem inom fisket m m. Bedriv inte insjöfisket i tysthet!

Sänd Dina bidrag till SIC:s expedition. Adressen återfinns Du på sidan 2.

Riksdagsvalet avgjorde valet till ordförande i Västkustfiskarens Centralförbund

Vid sommarens fiskarkongress i Göteborg avböjde förbundsordförande Georg Aberg förnyat uppdrag i styrelsen. Frågan om ny ordförande blev alltså aktuell, men styrelsen dröjde med nomineringen: De två huvudkandidaterna Rune Johnsson, Mölndal och Jens Eriksson, Resö, hade båda chans att vid höstens val bli riksdagsmän och därför ville styrelsen avvakta valutgången. Det har ju varit, inte bara tradition utan också i det praktiska arbetet lämpligt, att en riksdagsman fungerar som ord-

förande i SVC. Fisket måste hålla ständig kontakt med beslutande myndigheter och dessa liksom riksdagen finns ju i Stockholm.

Nu blev emellertid ombudsman Rune Johnsson invald i riksdagen med god marginal, Jens Eriksson missade chansen med några röster. Det blev alltså ett lätt val när förbundsstyrelsen sammanträdde den 9 oktober. Rune blev ordförande men Jens blev inte helt lottlös, han blev ombudsman efter Rune och även där blev det ett lätt val för styrelsen.

SVERIGES ÄLDSTA FISKERIFÖRENING 75 ÅR

Västerås Fiskeriförening hade den 29 oktober inbjudit till jubileumsfest i Barkarö bygdegård för att fira att man uppnått den aktningvärda åldern 75 år. Det är för övrigt den äldsta sammanslutning av yrkesverksamma insjöfiskare.

I en gemytlig och trevlig omgiv-

Första styrelsen

Vid bildandet av fiskeriföreningen år 1901 invaldes i styrelsen Hj Oldenburg, Johannisberg, K Wallén, Västerås, C J Andersson, Fullerö, L A Larsson, Ridö och A Tengström, Elba.

ning intogs middag som avnjöts av ett 50-tal medlemmar med familjer och inbjudna gäster. Det framfördes hälsningar och välgångsönskningar från enskilda, fiskarföreningar och förbund. Festligheterna avrundades med dans till tonerna av levande musik.

Den nybildade föreningens första åtgärd blev att rensa bort tjuvfiskarena. Olaga fiske bedrevs i stor omfattning. Man får inte förvånas över att yrkesfiskarena som antingen var lagliga ägare till eller betalade arrenden för sina fiske-

Foto: UW

Ett 50-tal gäster firade fiskeriföreningens 75-årsjubileum

vatten blev missnöjda då de såg sina utkomstmöjligheter kringskurna av okynnes- och tjuvfiskare. Detta missförhållande tog sig sådana dimensioner, att det blev olidligt för det lagliga fiskets utövare att fortsätta sin näring, vilket arbete gått i arv från far till son i flera generationer. Fiskevattnen uppläts emellertid rätt snart till amatörfiskare genom fiskekortförsäljning. En verksamhet som pågått under alla 75 åren.

Hjälpverksamhet

Av protokollen framgår att föreningen vid en del tillfällen bedrivit en viss inbördes hjälpverksamhet. Detta har ägt rum i sådana fall då någon fiskare förlorat redskap genom isdrivning eller storm.

Ett litet begrepp om såväl fiskarena som föreningens ekonomiska

resurser på den tiden får man då det på ett sammanträde bestämdes att en ängsryssja skulle värderas till 1:50 kr/st, ett nät till 5 kr och en lakstrut till 75 öre.

Fiskevård

Föreningens fiskevårdande verksamhet började med en förfrågan hos vederbörande om lämpligheten att plantera lax från Vänern. Det framgår inte av protokollen hur svaret löd på den frågan.

Risvasar placerades ut för gösen i den förhoppningen att resultatet av leken skulle bli bättre. Den braxenodling som igångsattes upphörde emellertid av skilda anledningar rätt snart. Från och med år 1909 inriktade sig föreningen mest på gösodling och skydd för denna art. Fridlysning under den tid gösen lekte var ofta föremål

för diskussion, liksom införande av minimimått.

Fiskodlingsarbetet sköt fart. Det första försöket gjordes 1931 med inplantering av gäddyngel från Sollered. Sedan Västmanlands läns hushållningssällskap byggt odlingsanstalten vid Östuna, nådde föreningens intresse för gäddodling hittills oanade former och resultat. En omvärdering av nyttan med utplantering av gäddyngel har dock gjorts för åtskilliga år sedan och i våra dagar sysslar inte föreningens medlemmar med denna form av fiskevård. Numera satsar man stora pengar på inplantering av ålyngel. Den vuxna ålen ger ett gott ekonomiskt utbyte.

Rationellare fiskemetoder

Från tiden omkring sekelskiftet till i våra dagar har stora förändringar i sättet att bedriva fiske inträtt. Notdragningen har upphört. Fiske med långrev förekommer inte heller i någon stor omfattning.

Nya grepp mot kräftpesten

De senaste åren har man med framgång i de värmäländska sjöarna prövat en metod för att få bukt med kräftpesten. Den innebär helt enkelt, att man påskyndar spridningen i ett vattendrag, så att nykolonisering med flodkräfta kan ske snabbare.

Vid institutionen för fysiologisk botanik har forskarna Kenneth Söderhäll och Torgny Unestam vid Uppsala universitet stått bakom forskningsprojektet. Spridningen påskyndas av att ett elekt-

Klart är dock att bottengarnen, som genom fiskerikonstulent Harry Wiederberg infördes i Mälaren, revolutionerat fisket. Att detta effektiva redskap givit fiskarna både större inkomster och lättare och mindre arbete än de gamla, är självklart bara glädjande för dem det berör. I de här sammanhangen får man inte glömma bort den utveckling som ägde rum när det syntetiska materialet ersatte bomullsgarnet i nätslingorna.

Framtiden

Det äger fortfarande giltighet, med undantag av antalet år, vad man uttryckte när organisationen fyllde 50 år. Nämligen att Västerås Fiskeriförening efter 75 års arbete i yrkesfisket och det allmännas intresse står starkt och handelskraftigt.

Det är bara att fortsätta på den vanliga vägen och hoppas att dess erfarenheter och arbete till fiskets fromma må rätt uppskattas och att det måtte få fortsätta under tider som komma.

riskt fält anbringas, där ett pestsmittat vatten gränsar till ett mindre infekterat. Fältet hindrar kräftor och andra djur att passera. Pesthärden finns emellertid kvar, så länge det finns kräftor, och för att påskynda den oundvikliga utgången att alla kräftor i pesthärden dör ut, sätter man ut fler pestsmittade kräftor, hela tiden under full kontroll. När man säkert konstaterat att pesten försvunnit tar man bort det elektriska fältet, låter friska kräftor invandra och ta vattnet i besittning. Eller också påskyndar man processen genom inplantering.

Yrkesfisket i landets insjöar får ökad betydelse i framtiden

Svenska Insjöfiskarens Centralförbund vill inför den förestående fiskeriinventeringen per den 31 december 1976 uppmana sina medlemmar och övriga som bedriver förvärvsmässigt fiske i landets insjöar, att lämna de uppgifter som efterfrågas i de formulär som utsändes genom lantbruksnämndernas försorg.

En nyhet är att man i samband med fiskeriinventeringsrapporten begär in uppgifter om drivmedelsförbrukningen i fisket.

Endast om varje förvärvsfiskare lämnar data om sitt eget fiske och tillhörande frågor, kan myndigheter m fl få fram det rätta värdet och betydelsen av ett svenskt yrkesfiske i våra insjöar. Observera att lantbruksnämnderna vill ha formuläret ifyllt och returnerat senast den 19 januari 1977.

Glöm inte bort att de uppgifter som framkommer via fiskeriinventeringen gagnar i första hand förvärvsfiskarna själva. För centralförbundet är det i många sammanhang viktigt att ha tillgång till den här typen av statistik. Kom ihåg att vi för närvarande inte har någon årlig officiell statistik från insjöfisket.

Viss begränsad fångststatistik insamlas dock årligen från en del vatten, men har tyvärr inte fått en officiell prägel. Förvärvsfiskarna har nu ett utmärkt tillfälle, om än i begränsad omfattning, att redovisa värdet av sin näringsutövning, som väntas få en ökad betydelse i framtiden.

Dags att äta lake!

Pröva nedanstående recept

Stuvad lake för 4 pers.

1½ kg lake flås, sköljes och skäres i bitar. Fisken kokas i 2½ dl vatten, 8—10 kryddpepparkorn, 1 knapp matsked salt. När fisken är nästan färdigkokt göres en redning av två matskedar vetemjöl, 1 dl grädd och en matsked socker, som försiktigt skakas ner bland fisken och kokas färdigt, varefter 2 matskedar smör pålägges. Serveras med citronsivor.

SISTA NUMRET AV INSJÖFISKET

I och med utgången av detta år upphör fisketidskrifterna Insjöfisket, Ostkusten och Västkustfiskaren. De ersättes av en rikstäckande tidning med namnet YRKESFISKAREN och utgivare är Sveriges Fiskares Riksförbund. Den utkommer två gånger i månaden med början i januari 1977. Ett provnummer utgavs under juni månad detta år.

Vi vill passa på tillfället att tacka läsekretsen för alla de år ni prenumererat på Insjöfisket och tagit del av det som publicerats i tidningen. Självfallet skall vi även i den nya fisketidskriften försöka presentera och spegla det som kan vara av speciellt intresse för fiskarna i våra insjöar och hålla medlemmarna underrättade om vad som tilldrar sig inom SIC. Alltså, välkommen över till YRKESFISKAREN!

PRENUMERATION PÅ YRKESFISKAREN

De medlemmar som abonnerat på Insjöfisket kommer genom SIC:s försorg att få ett inbetalningskort med posten. **Prenumerationspriset är endast 35 kronor per helår.** En förutsättning för att erhålla tidningen utan avbrott är att inbetala avgiften före den 15 januari 1977.

GOD JUL

och

GOTT NYTT ÅR

önskar till sist Insjöfisket sina läsare

